

Hogyan halt meg ez a nemes lelkű férfiú, fiam?

Már komolyan beteg volt, mire ideértünk. Láz gyötörte, hideglelés kínozza, és nem tudta mozdítani a kezét. De még megpillantotta szerelmét, Hodierna hercegnőt, és a karjában halt meg. A hercegnő zárta le a szemét.

Kegyess és szép halál, bölintott a szerzetes, és szórta tovább a magokat a madarainak. Igen, az, mondtam.

Szép halála volt a grófnak, dadogtam. És talán kegyess is.

Indultam hazafelé, és a zsákomban cipeltem két tekerestet. De ezek most nehezebbek voltak a szokásosnál. Mert nem papiruszok voltak bennük. Hanem két levágott, már soha nem didergő emberi kéz. Amelyeket talán valóban megmentett a szerelem távolsága.

Kőríz Imre

A KÖLTŐ KARINTHY

Tanulmány versben

Szapphón kívül nincs még egy nagy költő a világon
Olyan kevés néhány verssel mint amennyit Karinthy írt élete végén
A reformnemzedékhez Egy reggel dátum nélkül Karácsonyi Karének
Számadás a tálentomról Erdő erdő Üzenet a palackban
Még egyszer ilyen hosszan már nem tudnám folytatni akárhogy akarnám
És a szöveggondozást elnézve elhanyagoltabb sincs a nagyok közt
Mindegyik kiadás túl keskeny is ami prózának mondjuk mindegy
De ezekbe a széles sorokat lengetve hadaró egy szuszra beszélő
Versekre ízenként fojtják bele azt a szuszt sorban a szűk kiadások
Letörve az elhúzódozó mondatok végét aládobva a kiferőnek a maradékot
Kivéve Bán Zoltán András kellő kötetét ahol az ilyen sorrekorder is elfér:
„Mi az amiben egy mi az amitől összefügg mi az amitől kép ez a sok mozaik”
És Abody Bélát de az övé már több mint ötvenéves
Igaz ő pipiskedő bumfordisággal kipontoz egy sort ötvenhétben
Sztálin miatt nyilván ez az ára hogy egyáltalán közölhette a verset
És az előző oldalon kifelejt egy ártatlan másikat úgyhogy
Végül is értelmetlenné indázik csonkulva a mondat
De Ungvári Tamásé rosszabb vegyük csak A reformnemzedékhez című verset
„De” helyett „Se”-vel kezdődik a huszonnegyedik sor
A harmincadikból „...engem idéz idézvé szép régi igéket”
Kimarad az „idéz” és a tizennyolcadik tája se jó sehogyan sem:
„Hiszen önmagamat úgyis csak azzal a minden névnel ritkább örökebb
Senki másra nem illő soha vissza nem térő egyetlen jelöléssel és
Császári rangnál és névnel gőgösebb szólítással e földi téreken: én
Vagy egyetlen nagy »I« betűvel mint az angyali angol önértzet”

Mintha hiányozna itt egy sor mert ami ezután jön
 Így kezdődik: „Igy hát” de itt különben minden kiadás rossz
 A posztumusz első is csak Kardos László javított gyanakodva
 Ezerkilencszázhatvankettőben a téglaszín klasszikus-sorozatban
 Fejből mert ahogy írta csak az addigi köteteket vette a kezébe
 Első közléseknek ő sem járt utána a Válogatott művek kedvéért:
 „Császári rangnál és névnél gögösebb szólítással *jelöltem* e földi téreken: én”
 Ami finom és jó mert a verset szinte alig érintve javítja
 Egy állítmányt beletéve de hát mégsem annyira jó mint
 Az ami ezerkilencszázharmincöt május tizenkettődiké óta
 Áll a Pesti Naplóban ahol a vers teljesen betölti a harmincharmadik oldalt:
 „Császári rangnál és névnél gögösebb szólítással *szólítottam* e földi téreken: én”
 Ki ugyan melyik filológus mert volna ilyen szóismétlést javasolni
 Bár így már persze figura etymologicának hívják majd szerfölött helyeselve
 Ezek azok a versek amelyekről Beck András írta korábban
 Még a mesteri Nihil-tanulmánya előtt amelyben mesterinek nevezi joggal
 Tandori felfedező írását Az erősebb lét közelében című kötetből
 Ezekről az indázó versekről írta hogy „Szinte egyedüli témájuk a számadás
 Pontosabban számadássá nemesedik bennük valami
 Ami ingerültebben vádlón és dohogva korábban
 Annyi cikkben előbukkant a készülődés a nagy műre és a kesergés
 Hogy a megélhetésért folytatott napi hajszában nincs hely az igaz hivatásnak
 Állandó magamentés fellengzős tervek elnapolások
 Mindez itt sajátos jeremiáddá válik testre szabottan
 Mely mégis alkalmas rá hogy az emberi élet a század
 Nagy ígéreteit egy egész nemzedék nevében szembesítse a jelennel
 Egyfajta úrt töltenek be ezek a végeérhetetlen sorok
 Melyeket nem tagolnak írásjelek a kifulladás lélegzet ritmusára járnak
 És az utolsó szó lendülete hajtja őket minduntalan egyre előre”
 Tandorit is idézni kéne de most Abody Bélát muszáj aki ezt írja előszavában:
 „Nem vitás elképzelhető a költészetben másfajta gyönyörűség
 A konstrukció egysége vagy ellenkezőleg éppen az hogy a költő
 Hátba úgy jobban látja kicsit eldobja magától a tárgyát
 De nincs ennél nem létezik emberségesebb szépség
 A mondanivaló látomásos képszerűsége
 Már az első sorokban megrendítő és aztán felbukkan az író
 Ha kell térden csúszva aláztatosan könyörögve öklét rázva ha kell
 Üvöltve hogy közbeszóljon széles mondatokat ívelve de a hangból
 A látomás hangulatából pillanatra sem esve ki végig”
 Így ír Karinthy kései verseiről Abody Abody akiről egykori iskolatársként
 Vajda Miklós mondja „Eredetiség öntörvényűség mentális erő
 Analitikus agy fantázia éles szem pazar íráskészség humor és becsvágy
 Bőséggel megvolt benne egy zseni lehetőségei de hiányzott
 A magasabb cél felé törekvő elmélyült kitartás sőt a magasabb cél
 Világlátás és gondolat az egyes műveket azonos irányba terelni
 A szükséges lemondás aszkézis alkalomadtán

Az öniróniával össze nem tévesztendő kritikus önreflexió”
 Tudta ezt magáról maga is az elfuserált basszista és hasonló zseni
 Szerepjátszásos tiltakozó álhúhás polgárhökkenőt
 Ezt írva még kiadása előszavában Karinthyról de szerintem nem csak róla:
 „A szerepjátszásos tiltakozást az álhúhás polgárhökkenést
 Unja már gyászolja életműve meg nem értését s ami rosszabb
 Félreértését ezt azonban máshogy intézte el eddig
 Halogatóssal még meg nem érett nagy tervekre utalva
 Öngúnnal néha belenyugvással elméletek útján
 De ez sokáig nem megy az író kitör és átlépi a tárgyát
 Ha nem akar az önleszállításba belepusztulni egészen
 Törvényszerű hogy lírikussá kell válnia ekkor”
 De micsoda líra ez a hexameteresen villogó énekbeszéd
 Recitatív mellébeszélő rapszódia a gyalogos múzsa nyomában:
 „Csak ennyit, szervusz, isten veled, isten veled! élet,
 Ifjúság, remegő remény, mámor, félszeg, gyöngö mosoly”
 Mintha Horatiusnak felelnének ezek az efféle sorokra:
 „Futólag, darabokban rabolnak ki minket az évek, Fricikém,
 Elvittek mindent, vicceket, szórakozást, szerelmet, vacsorákat,
 És már a verseket csavarják ki a kezemből, most mondd, mit csináljak?”
 Elaprozta magát na hiszen elpazarolta csak közben megírta a semmit
 Tizennégy sorban a Mindszenti litánia végén
 Előbb olyan bukfeneket hányva amelyek után már
 Ilyen sanzonszöveget is bátran beengedhet a versbe:
 „Ifjúság, remegő remény, mámor, félszeg, gyöngö mosoly
 Halk, tehetetlen kis tiltakozás az Éjszaka ellen
 Naiv gyufaláng amit úgyis elfúj a szél”
 Naiv gyufaláng jó hogy nem mindjárt hamvadó cigarettavég
 De a megelőző akrobatamutatványok figyelemelterelő kitérők után
 Már ezt is lehet a végén egy versnek ami a semmiről szól
 Amiben körülírja a semmit feketén hidegen ott van a végén
 Hogy könnyek közt hőköl vissza az intellektus a szép szakadék pereméről
 Elpazarolta magát azt mondják de hát épp így pazarol a természet is
 Amely tíz tonnát pazarol az elefántra nyolc lábat a pókra
 Ecetfát dob a fal tetejére és a tenger árkába olyan halat
 Amely szétduzzan ha gyengéd acélkezek felhozzák az ingyen levegőre
 Elpazarolta magát de hát el lehet-e pazarolni a pazarlást
 Nem úgy van-e ahogy a beteg Kosztolányi suttogetta a villája teraszán
 Heverőszékben fekvé a feleségének mint egy titkot amikor már
 Nehezebb esett a beszéd is Karinthy után intve kásásan formálva a szókat
 Mintegy az utolsó szó jogán a szórakozott fölényes túlélő nevetőkhöz:
 „Ez a marha volt közöttünk az egyetlen zseni”